

TARİH NEDİR?

Tarih Arapça “vrh” kökünden türemiş bir kelimedir, İbranice de ise ay anlamına gelir. Yani tarih insan ile ilgili olayların açıklanmasıdır. Gerçek Arapça, gerçek İbranice, gerekse Farsçada tarih kökü itibarıyla **za-man** demektir.

Tarih Bilimi insanların;

- Geçmişteki yaşayışlarını
- Savaş ve barışlarını
- Kültürel eserlerini
- Ekonomi ve sosyal faaliyetlerini
- Neden sonuç ilişkilerini dikkate alarak, yer ve zaman gösterecek ve belgelere dayalı olarak inceleyen sosyal bir bilim dalıdır.

NOT

Tarihin belgelere dayalı olarak incelenmesi XIX.yüzyılda yaygınlık kazanan bir Tarih metodudur.

Bu tarz Tarih yazımına “araştırmacı” tarihçilik denir.

Tarih Biliminin Özellikleri

- Deney ve gözlem yapılamaz
- Tarihi olaylar tekrar edilemez.
- Tarihi olgular tekrarlanabilir.
- Tarihi olaylar süreklilik gösterir.
- Tarihi olaylar açıklanırken genelleme yapılmaz.
- Tarihi olaylar günümüz şartları ile değil yaşandığı,gerçekleştiği dönemin koşulları dikkate alınarak değerlendirilmelidir.
- Tarihi olaylar açıklanırken belgelere başvurulmalıdır.
- Tarihi olaylar araştırılırken olayın üzerinden belli bir süre geçmelidir.

Yazılış Şekillerine Göre Tarih Türleri

Değerli arkadaşlar şimdi şöyle başlayalım, tarih yazı ile başlar dolayısıyla tarih öncesi denildiği zaman yazısız dönem kast edilir. Toplumlar eski çağlardan bu yana başlarından geçen olayları kayıt altına almışlar fakat tarih yazma şekli, zamanla farklı biçimlerde gerçekleşmiştir.

Mesela;

Hikâyeci Tarih: Bu tarih yazma yönteminde olaylar aktarılırken neden-so-nuç bilgisi üzerinde durulmaz, bolca abartı vardır. Objektiflikten, bilimsellikten uzak bir tarih yazma yöntemidir. Herodot’un Historia’sı, masallar, efsaneler, mitler, destanlar bu tür tarih yazımına örnektir.

Öğretici Tarih: Bu tarih yazma yönteminde tarihi olayların ve olguların özellikle olumlu yanlarına dikkat çekilir. Birlik beraberlik ve bir millet oluşturma, millî bilinç aşılama gibi hususlar amaçlanır.

Bilimsel Tarih: Akademik tarih yazma biçimidir. Özellikle XIX. yüzyıldan itibaren yaygınlık kazanmıştır. Olayların mutlaka belge ve kaynaklara dayanarak anlatılması, neden sonuç, yer ve zaman bilgisi vermesi ve tarafsız objektif bir bakış açısıyla hadiseleri ele alması şarttır.

PÜF NOKTASI

Tarih sosyal bir bilim olduğundan tarihte genelleme yapılmaz (çoğu zaman.) Her yeni bilgi mevcut tarihi bilgimizi teyit ya da tekzip edebilir.(Bu kelimeleri de bilelim artık). Eğer bir şıkta cümle içinde kesinlik belirten **en, hepsi, tamamen, tüm...** gibi kelimeler varsa dikkat edin genelde bu tarz cümleler yanlış olur.

❗ Tarihi olaylar tekrarlanamaz. Ama olgular tekrar edebilir. Örnek İslamiyet’in yayılması gibi.

❗ Tarihi olaylar gerçekleştiği dönemin koşullarına göre ele alınmalıdır.

ÖNEMLİ BİLGİ

Olay zamanı belli ve bir kere gerçekleşen hadiselerdir.

Olgu ise tekrarlanabilir zamanı belli olmayan uzun bir süreçte gerçekleşen hadiselerdir.

İP UCU

Arkadaşlar tarih öncesi kalıbı ile başlayan çok sayıda soru var.

Tarih öncesi demek yazının olmadığı dönemler demektir, bunu artık unutmayalım.

Tarih Biliminde Kaynaklar

Sözlü	Yazılı	Görsel ve İşitsel	Tarihi Kalıntılar
Mitler	Papirüs	Resimler	Yapılar
Destanlar	Parşömen	Filmler	Balbal
Masallar	Tablet	Belgeseller	Çanak
Hikâyeler	Anallar	Minyatürler	Çömlek
Efsaneler	Mühürler	Foroğraflar	Mezarlar
Atasözleri	Paralar	Haritalar	Çeşmeler

Bazı arkadaşlarımız paranın yazılı bir kaynak olduğu noktasında hata yapıyor, yani para varsa bu o toplumun yazıyı kullandığı ve tarihi çağları yaşadığı anlamına gelir.

ÖRNEK 1

Tarih araştırmalarında;

- I. Yazılı ve sözlü belgelerden yararlanılması,
- II. Olayların oluş zamanının dikkate alınması,
- III. Olay ve olgular arasındaki bağlantı kurulması

durumlarından hangilerinin önemsenmesi gerekir?

- A) Yalnız I B) I ve II C) I ve III
D) II ve III E) I, II ve III

Tarih Biliminde Yöntem

Tarih araştırmalarında bir konu üzerine çalışma veya araştırma yapılırken aşağıdaki sıra dikkate alınır.

Bu kısım soru bankalarında ve denemelerde ara ara karşına çıkacak ona göre.

5T Kuralı

- **Tarama:** kaynak araştırması yapma
- **Tasnif:** kaynakları sınıflandırma, görsel kaynaklar, sesli kaynaklar, tarihi kalıntılar veya 1.el, 2.el kaynaklar şeklinde bir düzenleme yapma aşamasıdır.
- **Tahlil:** kaynakların içeriğini inceleme, mesela Osmanlı Tarihi ile ilgili bir çalışma yapılacak fakat siyasi tarih mi, dinler tarihi mi, ekonomi tarihi mi veyahutta sanat tarihi mi içeriğin ona göre incelenmesi evredir.
- **Tenkit:** kaynaklara eleştirel bir gözle bakma, içeriği sorgulama
- **Terkip:** sentez yani sonucu bir araya getirme, verileri birleştirme

Tarihe Yardımcı Bilimler

- **ARKEOLOJİ:** Eski uygarlıklardan kalan maddi kalıntıları ortaya çıkarmak, inceleyen bilim dalıdır.
- **ETNOGRAFYA:** eski kültürleri kültür oluşumlarını inceleyen kültür bilimidir.
- **COĞRAFYA:** Yeryüzü şekillerinin toplumlarının yaşamına etkisi
- **ANTROPOLOJİ:** İnsanın kültürel ve fiziki özelliğini inceleyen bilim dalıdır.
- **PALEOĞRAFYA:** Eski yazı türlerini inceler.
- **EPIGRAFYA:** Yazıtları inceler.
- **FİLOLOJİ:** Dillerin yapısını, doğuşunu ve tarihsel gelişimini inceler
- **NÜMİZMATİK:** Para ve madalyaları inceler.
- **HERALDİK:** Mühür ve armaları inceler.
- **KRONOLOJİ:** Takvim ve zaman bilimidir.



Göbeklitepe Kazı Alanı / Şanlıurfa

ÖRNEK 2

Balbalların araştırılmasında;

- I. Arkeoloji
- II. Paleoğrafya
- III. Epigrafi

yardımcı bilim dallarından hangilerine başvurulur?

ÇÖZÜM



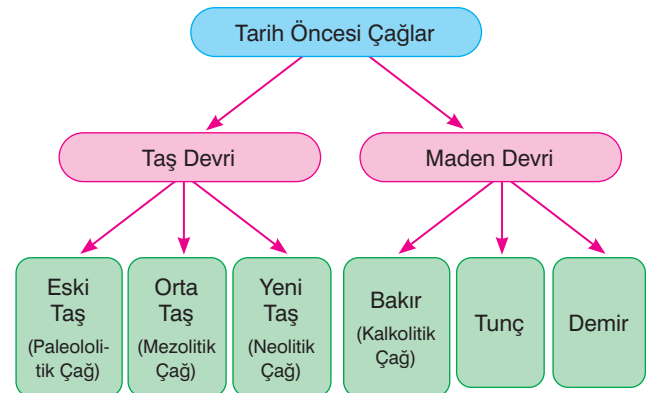
DİKKAT

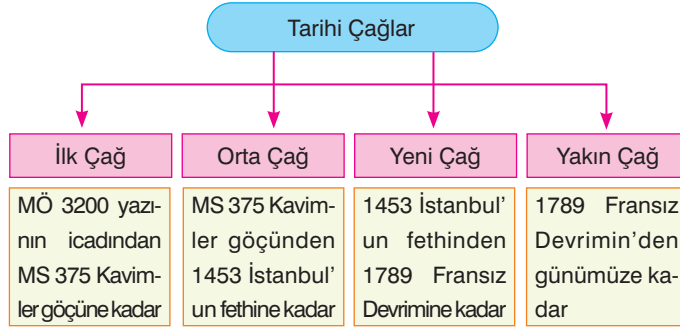
Paleografya, nümizmatik, epigrafya, kronoloji, diplomatik gibi bilim dalları yazı ile ilgili olduğundan dolayı Tarih Öncesi dönemlerin aydınlatılmasında bu bilim dallarından yararlanılamaz.

Tarihin Devirlere Ayrılması:

Tarihin bir bütün olarak ele alınması, incelenmesi, araştırılması, öğrenilmesi ve öğretilmesi zor olduğundan dolayı, tarih devirlere ayrılarak incelenmiştir.

Bu ayırım yapılırken “yazının bulunması” esas alınmıştır. Yazının icadından önceki dönemler “**Tarih Öncesi Devirler**”, yazının icadından sonraki dönemler ise “**Tarihi Devirler**” olarak adlandırılır.



**NOT**

Tarihin çağlara ayrılmasında dikkate alınan olaylar devletlere göre bölgelere göre değişen bir durumdur.

NOT

Tarih öncesi devirler, dönemlere ayrılırken kullanılan araç ve gereçler, Tarihi Çağlar bölümlere ayrılırken ise birçok toplumu etkileyen evrensel gelişmeler dikkate alınmıştır.



Sümer Çivi Yazısı

TARİH ÖNCESİ DEVİRLER

"Homo Sapiens, Homo Loquens'tir."

(Bilen İnsan Konuşan İnsandır.)

A. Eski Taş - Paleolitik Dönem

- İnsanlık tarihinin bilinen en eski, en karanlık dönemidir.
- Mağara ve sığınaklarda yaşayan insanlar avcılık ve toplayıcılıkla geçinmeye çalışmışlardır.

Türkiye'de bu dönemi aydınlatan merkezler:

- ☞ İstanbul-Yarımburgaz Mağarası
- ☞ Antalya-Karain, Beldibi, Belbaşı Mağaları

B. Orta Taş - Mezolitik Dönem

- Avcı - toplayıcı göçebe yaşam devam etmiştir.
- Bu dönemde insanlar taşları ve ağaçları yontarak avlanma ve savunma ihtiyaçları için kullanmışlardır.

Türkiye'de bu dönemi aydınlatan merkezler:

- ☞ Diyarbakır - Çayönü
- ☞ Konya - Çatalhöyük
- ☞ Şanlıurfa - Göbeklitepe

ÖRNEK 3

Göbeklitepe Neolitik döneme ait, Anadolu'da inşa edilen ilk tapınak olma özelliğine sahiptir. Arkeologlara göre burası insanlığın en eski tapınaklarından biridir. Göbeklitepe, yerleşik hayattan ve tarımsal üretimden yoksun olan avcı-toplayıcı toplulukların dinsel inanışları hakkında çok önemli bilgiler sunar. Bu tapınak, arkaik insanların dinden ve inançtan yoksun ilkel bir hayat sürmediklerini, aksine bir inanca sahip olduklarını, inançlarını yaşamak için tapınak inşa ettiklerini ve zengin bir dinî sembol kullandıklarını göstermektedir.

Bu bilgiler dikkate alındığında Göbeklitepe kazı alanı ile ilgili aşağıdakilerden hangisi söylenemez?

- A) Tarih öncesi çağlarda imar faaliyetlerinde gelişme göstermişlerdir.
- B) Yazının bilinmediği dönemlerdeki insan yaşamı hakkında bilgiler vermektedir.
- C) Avcı toplayıcı insanların inanç kültürleri hakkında bilgi vermektedir.
- D) Alanın gün yüzüne çıkmasında Arkeoloji, Paleoğrafya ve Etnografya gibi bilim dallarının katkıları olmuştur.
- E) Neolitik dönem insanı ile alakalı birçok yerleşmiş bilginin değişmesine neden olmuştur.

C. Yeni Taş - Neolitik Dönem

- Bu dönem insan yaşamının bir çok açıdan değişmeye başladığı önemli bir evredir.
- İklimin elverişli hale gelmesi ile birlikte ilk defa bu dönemde insanlar:
 - ✓ Yerleşik hayata geçmişlerdir.
 - ✓ Toprağı işlemişler ve tarımla uğraşmışlardır.
 - ✓ İhtiyaç fazlası artı ürün kavramı ortaya çıkmış, buda ticari faaliyetlerin başlamasına zemin hazırlamıştır.
 - ✓ Tarım faaliyetleri mülkiyet kavramının o da köleliğin ortaya çıkmasına sebep olmuştur.

Türkiye'de bu dönemi aydınlatan merkezler:

- ☞ Ankara - Macunçay
- ☞ Samsun - Tekkeköy
- ☞ Şanlıurfa - Söğüt Tarlası

ZAMAN VE TAKVİM

Sevgili arkadaşlar malum her toplum zamanı ölçmeğe ve hayatını ona göre planlamaya ihtiyaç duymuş, “ay” ya da “güneşin” hareketlerini dikkate alarak takvimler hazırlamışlardır. Güneş yılı esaslı takvimi ilk Mısırlılar, ay yılı esaslı takvimi ise ilk kez Sümerler kullanmıştır.

Ayrıca her uygarlık takvimini oluştururken kendileri için önemli saydıkları bir günü başlangıç kabul etmiştir.

- Musevilerde ilk yaradılış günü (MÖ 3760),
- Yunanlarda ilk olimpiyatlar (MÖ 776),
- Romalılarda Roma'nın kuruluşu (MÖ 753),
- Hristiyanlarda Hz. İsa'nın doğumu (0),
- Müslümanlarda Hicret (MS 622) başlangıç olarak alınmıştır.

Zaman kavramı genel olarak gök cisimlerinin düzenli hareketinden elde edildiği için çok eski çağlardan beri insanlar gökyüzü gözlemlerine önem vermişlerdir. Zamanı ölçerken ölçü aracı olarak Ay'ı ve Güneş'i kullanmışlardır. İnsanoğlunun taş üzerine kazılı Antium Takvimi ile başlayıp miladi takvime kadar gelen bir takvim süreci vardır. Her medeniyet ay veya güneş yılını esas alıp bir de kendine göre önemli saydığı bir tarihi başlangıç noktası kabul ederek takvim sistemlerini çeşitlendirmiştir.

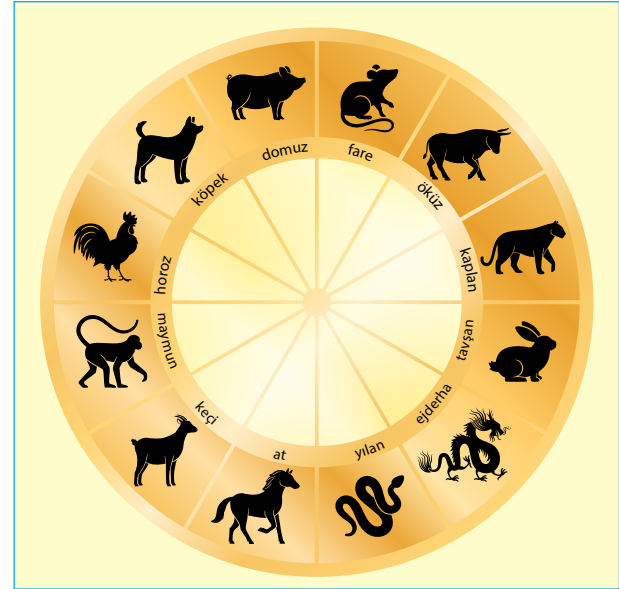
Türkler de her on iki yıla bir hayvanın adı verilerek oluşturulan on iki hayvanlı Türk takvimi ile başlayıp sonrasında sırasıyla hicri, Celâli, İlhani, Rumi, Takvim-i Garbi ve son olarak da Miladi Takvim sistemlerini kullanmışlardır.

Tarihsel süreçte Türkler aşağıdaki takvimleri kullanmışlardır.

- **12 Hayvanlı Takvim:** İslam öncesi dönemde özellikle Orta Asya da kullanılmıştır. Takvimin Çinlilere mi Türklerle mi ait olduğu konusunda çeşitli görüşler bulunmaktadır. Her yıl bir hayvan adıyla isimlendirilmiştir. Günümüzde başta Çin olmak üzere belli ülkeler tarafından hala kullanılmaktadır. 21 Mart yılbaşı olarak kabul edilmiştir
- **Hicri Takvim:** Türklerin İslamiyeti kabul ettikten sonra kullandıkları, ay yılını esas alan bir takvim sistemidir. Hz. Ömer zamanında Hz. Ali'nin önerisiyle ay yılı esasıyla hazırlanmış Selçuklu, Osmanlı ve Türkiye Cumhuriyeti Devleti tarafından resmi takvim olarak kullanılmıştır.
- **Celali Takvim:** Büyük Selçuklu Sultanı Celâleddin Melikşah'ın isteğiyle Nizamülmülk tarafından şair ve matematikçi olan Ömer Hayyam'ın başkanlığında birçok astronomi ve kozmografya bilgininden oluşan bir kurula hazırlanmıştır. Kurul takvimi, güneş yılını esas alarak düzenlemiş ve Melikşah'a sunmuştur. Onun zamanında düzenlendiği için “Celâli Takvimi” adı verilmiştir. “Târîh-i Celâli” veya “Târîh-i Melikşâhi” de denilmiştir. Halk arasında bu takvim hazırlayıcılarından olan Ömer Hayyam'ın adıyla “Hayyam Takvimi” olarak da anılmıştır.
- **Rumi Takvim:** Bütçedeki açığı kapatmak ve mali dengeyi sağlamak düşüncesiyle resmî işlerde hicri takvim yerine güneş esasına da-

yanan fakat yıl rakamı hicri olan bir takvime gerek duyuldu. Avrupa ile uyum sağlanabilmesi amacıyla Başdefterdar Hasan Paşa'nın önerisiyle 1677 yılında “Rumi takvim” adı verilen yeni bir sistem geliştirildi. Sadece ekonomik işlerin yürütülmesinde kullanıldığından “mali takvim” olarak adlandırılmıştır. Osmanlı Devleti tarafından 18.yüzyıldan itibaren kullanılmıştır. Batılılaşma anlayışının bir sonucudur.

- **Miladi Takvim:** Mısırlılar tarafından temelleri atılan bu takvim daha sonra Roma İmparatoru Julius Caesar ve Papa Gregorius tarafından ekleme ve düzenlemeler yapılarak günümüze kadar gelmiştir.



12 Hayvanlı Türk Takvimi

NOT

Tarih yazmak, tarih yapmak kadar mühimdir. Yazan yapana sadık kalmassa değişmeyen hakikat, insanlığı şaşırtacak bir mahiyet alır.

Mustafa Kemal Atatürk

MERAKLISINA

Romalı Çiçero tarafından tarihin babası olarak adlandırılan Herodot dokuz kitaptan oluşan eserlerini “Halikarnassos’lu Herodotos araştırmasını halka sunar” şeklinde imzalamıştır.

Cevap anahtarı

Föy No

1

Örnek 1

E

Örnek 2

Yalnız I

Örnek 3

D



1. **Voltaire, tarih bilimi için “Bir nesilden diğer nesile aktarılan hikayelerdir.” diyerek tarihin;**

- I. neden - sonuç ilişkisi
- II. belgelere dayanması
- III. deney ve gözlem yapılmaması

özelliklerinden hangilerini vurgulamıştır?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

2. Tarih Öncesi Çağlar kullanılan araç ve gereçlere göre bölümlere ayrılırken, Tarihi Çağlar ise daha geniş coğrafyaları ve birçok toplumu etkileyen evrensel nitelikli gelişmelere göre birbirinden ayrılmaktadır.

Buna göre, Tarihi Çağların bölümlere ayrılmasında;

- I. Hz. İsa'nın doğumu
- II. Sümerler tarafından yazının bulunması
- III. Doğu Roma İmparatorluğu'nun yıkılması

gelişmelerinden hangilerinin etkili olduğu söylenebilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

3. Buzul Çağı'nın yaşandığı dönemlerde üretim için gerekli coğrafi şartlar olmadığından, insanlar avcılık ve toplayıcılıkla yaşamlarını devam ettiriyorlardı. Avcılık yorucu, tehlikeli ve her zaman olumlu sonuç alınamayan zorlu bir uğraştı. Toplayıcılık ise avcılığa göre daha kolay olmakla birlikte yeterli bir beslenme yöntemi değildir. Bu nedenle iklim koşullarının elverişli hale gelmesi ile birlikte insanlar yerleşik hayata geçmeye ve tarımla uğraşmaya başlamışlardır.

Bu durum Tarih Öncesi Dönem'lerdeki insan yaşamı ile ilgili;

- I. Coğrafi koşullar insan yaşamını belirlemede etkili bir faktördür.
- II. İnsanın ihtiyaçları ekonomik uğraşların belirlenmesinde rol oynamıştır.
- III. Yerleşik yaşamın başlaması ile birlikte tarih öncesi çağlar sona ermiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4. **Aşağıdakilerden hangisi tarih bilimi ile ilgili doğru bir bilgi değildir?**

- A) Tarih biliminin konusu temelde insan ve insan faaliyetleridir.
- B) Tarih insanların yönlendirdiği gelişmeleri ve toplumların zaman içinde geçirdiği safhaları araştırır.
- C) Tarımsal faaliyetler, savaşlar ve sanatsal uğraşlar tarihin inceleme alanına girer.
- D) Tarih insanın bilinçli faaliyetlerinin yanında iradesi dışında gelişen olaylarla da ilgilenir.
- E) Arkeoloji ve Paleoğrafya gibi tarihe yardımcı bilimlerden gerek Tarih Öncesi Çağların gerekse Tarihi Çağların aydınlatılmasında yararlanır.

5. Avcılık ve toplayıcılıktan yerleşik hayata geçilmesi, şehir devletlerinin ve imparatorlukların kurulması, siyasi, askeri ve ekonomik mücadeleler, antlaşmalar, yönetim şekilleri, hukuk kuralları, bilimsel alandaki gelişmeler, dinlerin doğuşu ve yayılışı gibi insanı ilgilendiren olayların tamamı tarihin inceleme alanına girer.

Yukarıdaki tanımda tarihe yardımcı bilim dallarından;

- I. Nümizmatik,
- II. Diplomasi,
- III. Epigrafi

hangilerinin ilgi alanından bahsedilmiştir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve II E) II ve III

6. **Aşağıdakilerden hangisi tarihe ışık tutan yazılı kaynaklardan değildir?**

- A) Destanlar
- B) Anallar
- C) Fermanlar
- D) Paralar
- E) Kitabeler



1. Tarihçinin görevi, teknik usullerine göre vesikalar toplandıktan sonra başlamaktadır. Tarihçi bu vesikaları titizlikle inceler ve kritiğini yapar. Bir belgeyi değerlendirmede ilk adım, onun hakiki olup olmadığını ortaya çıkarmaktır; buna dışsal eleştiri de denir. Belgenin güvenilirliği araştırıldıktan sonra, belgenin içerdiği verilerin doğruluğu ve değeri ele alınır, yani belgenin içeriği yorumlanır. Bu da iç eleştiri olarak adlandırılmaktadır. İyi bir tarihçinin yaptığı iş, araştırdığı konuya yönelik bilgiyi ve bilinen bütün olguları kontrol etmek, karşılaştırmak ve sorgulamaktır.

Yukarıdaki metinde tarih bilimi araştırma yöntemlerinin hangilerinden sırasıyla söz edilmiştir?

- A) Tarama, Tenkid
- B) Tarama, Tasnif
- C) Tasnif, Tenkid
- D) Terkip, Tenkid
- E) Tahlil, Terkip

2. İbn Haldun'a göre, tarihin metodolojisi iki yönlü bir oluşumu açıklar;

(...) Dıştan bakınca tarih, eski günlerden ve devletlerden, eski çağlarda geçen olaylardan haber veren "bir ilim olmaktan öteye geçemez. Ağızdan ağza geçen sözler, öyküler anlatılır. Anlatılanlardan özdeyişler çıkarılıp sergilenir. Toplantı yerlerinde kalabalık belirdiği zaman bunlarla dinleyenler eğlenilir".... Tarihin bir de iç yönü vardır... "Bu da olup bitenleri nedenleriyle birlikte incelemektir, nedenlerine bağlamadır. Olguların nasıllarını ve nedenlerini derinlemesine bilme ve anlamaktır."

Metinde İbn-i Haldun'un bahsettiği iki tarih anlayışı aşağıdakilerden hangisinde doğru olarak verilmiştir?

- A) Sosyal - Öğretici
- B) Hikayeci - Araştırmacı
- C) Hikayeci - Sosyal
- D) Öğretici - Araştırmacı
- E) Kronik - Hikayeci

3. Tarihini tetkik etmeye çalıştığımız saha, "ANATOLIA" denilen Küçük Asya topraklarıdır. Bilindiği üzere, tarihi meydana getiren üç ana unsurdan biri de coğrafi mekândır. Bir kavmin tarihi, üzerinde yaşadığı toprakların coğrafi durumuna bağlıdır. Bu yüzden biz de işe, Anadolu'nun coğrafi mekânını tetkik ederek başlayacağız. Yalnız, Türkiye'nin bugünkü siyasal sınırları dışında kalan Kuzey Suriye'yi de bu kavramın içine almamız gerekir. Çünkü bu bölge, gerek jeomorfolojik şartlar, gerekse kültür birliği bakımından, Anadolu ile devamlı bir bütünlük arz etmiştir.

Metinde tarih biliminin özelliklerinin hangi yönüne vurgu yapılmaktadır?

- A) Yer
- B) Zaman
- C) Kaynak
- D) Objektiflik
- E) Neden - sonuç

4. Tarih öncesi dönemlerde ilgili olarak, aşağıdakilerden hangisinde I. de verilen durumun II.ye ortam hazırladığı söylenemez?

I. Durum	II. Durum
A) Ateşin kullanılmaya başlanması	Silah teknolojisinin gelişmesi
B) Üretim fazlası ürünlerin ortaya çıkması	Ticari faaliyetlerin başlaması
C) Tarımsal faaliyetlerin gerçekleştirilmesi	Klon adı verilen köylerin kurulması
D) Paranın icat edilmesi	Ticarette takas usulünün ortadan kalkması
E) Yerleşik yaşama geçilmesi	Özel mülkiyet kavramının ortaya çıkması

5. Tarih araştırmalarında; belge ve kaynakların doğruluğunu inceleyen, belgelerdeki bilgilerin eksik olup olmadığını kontrol eden, o döneme ait diğer belge ve kaynaklardaki bilgiler ile karşılaştırarak bilgilerin uyumluluğunu inceleyen basamak aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Tarama
- B) Tahlil
- C) Tenkit
- D) Tasnif
- E) Terkip



6. Tarih dersinde Tuğba Öğretmen'in;

"Tarih öncesi döneme ait bir ören yerinde yapılan kazılar sonucunda ortaya çıkarılan bulgulara örnek veriniz?" sorusuna verilen cevaplar şöyledir:

Betül: Taş balta

Mehmet: Buğday taneleri

Nurcan: Tunç bıçak

Ali: Kil tablet

Merve: Altın bileklik

Buna göre; öğrencilerden hangisi Tuğba Öğretmen'in sorusuna yanlış cevap vermiştir?

- A) Betül B) Mehmet C) Nurcan
D) Merve E) Ali

7. Bir kazı alanınıda ortaya çıkarılan aşağıdaki buluntulardan hangisi o bölgede tarihi devirlerin yaşandığına kanıt oluşturur?

- A) Duvar resimleri
B) Çanak Çömlekler
C) Mızrak uçları
D) Şecereleler
E) Giysiler

8. Eski alfabeleri ve eski yazı sistemlerini çözümleyerek yazılı belgelerin okunması yoluyla tarihe yardımcı olan bilim dalı aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Antropoloji
B) Epigrafi
C) Meskukat
D) Filoloji
E) Paleoğrafya

9. Hicri Takvim ile ilgili aşağıda verilen bilgilerden hangisi **yanlıştır**?

- A) Bir yıl 354 günden oluşmaktadır.
B) Selçuklu ve Osmanlı Devleti gibi Türk devletleri tarafından resmi takvim olarak kullanılmıştır.
C) Müslümanların 622 yılında Mekke'den Medine'ye göç etmesini başlangıç olarak kabul etmiştir.
D) Hz. Muhammed tarafından Müslümanların resmi takvimi olarak ilan edilmiştir.
E) Türkiye Cumhuriyeti'nde 1 Ocak 1926'dan itibaren yürürlükten kaldırılmıştır.

10. • Toplumların gelenek, görenek, örf, adet ve yaşayışlarını inceler.
• Antlaşma, berat, ferman gibi siyasi belgeleri inceleyerek değerlendirmesini yapar.
• Kitabe ve anıtlar üzerindeki sembol ve yazıları inceler.
• Geçmişte var olan yazıları, alfabeleri ve bunların zaman içindeki değişimlerini araştırır.
• Devletlerin mühürlerini ve armalarını inceler.

Aşağıdaki bilim dalları ile yukarıda verilen tanımlar eşleştirildiğinde hangi bilim dalı dışarıda kalır?

- A) Diplomatik
B) Epigrafi
C) Nümizmatik
D) Paleografya
E) Etnografya



1.



Tarihin en eski tapınaklarından biri olarak kabul edilen Göbeklitepe günümüzden 12 bin yıl öncesine tarihlendirilmektedir. Neolitik dönem insanının yaşam şeklini aydınlatması açısından son derece önemli bir kazı alanıdır Göbeklitepe.

Göbeklitepe kazı alanının aydınlatılmasında tarihe yardımcı bilimlerden;

- I. Arkeoloji
- II. Filoloji
- III. Epigrafi

hangilerinden yararlanılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

2.



Büyük İskender lahdi görselini sınıfa getirerek görsel üzerinden tarihe yardımcı bilim dallarını öğrencilerine anlatmak isteyen Cumali Öğretmen;

- I. Nümizmatik
- II. Epigrafi
- III. Arkeoloji

yardımcı bilim dallarından hangilerinden bahsetmesi be-lenemez?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) I ve III
- E) II ve III

3. Uygarlık tarihine bakıldığında toplumların tarihi devirlere aynı zamanda geçmedikleri görülür.

Bu durumun en önemli nedeni;

- I. göçlerin her bölgede aynı yoğunlukta olmaması,
- II. uygarlıkların yazıyı kullanmalarının aynı anda olmaması,
- III. savaşların kültürel gelişmeleri yavaşlatması

durumlarından hangileridir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) Yalnız III
- D) I ve II
- E) II ve III

4. “Tarih bilimi, geçmişte yaşanan olayları, geçmişteki insanların birbiriyle olan ilişkilerini inceler. Bu nedenle; pozitif bilimlerde bilgilerin doğruluğunu ispatlayabilmek için deney ve gözlem metodu kullanılırken bu durum tarih bilimi için geçerli değildir.”

Buna göre;

- I. olayları, kronojik sıraya göre vermesi,
- II. olayları belgelere dayanarak ele alması,
- III. olay ile ilgili ulaşılabilen bütün kaynakların nesnel olarak ele alınması

verilenlerden hangilerinin “tarihe bilimsellik kazandıran yöntemler” arasında olduğu savunulabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

5. Mustafa Kemal ATATÜRK;

“Büyük devletler kuran ecdâdımız büyük ve şümullü medeniyetlere de sahip olmuştur. Bunu aramak, tetkik etmek, Türklüğe ve cihana bildirmek bizler için bir borçtur. Türk çocuğu ecdâdını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır.” demiştir.

Buna göre, hangisi tarih bilimi öğrenmenin amaç ve faydaları arasında gösterilemez?

- A) Tarih bilimi sayesinde toplumların gelişme aşamaları takip edilebilir.
- B) Tarih bilimi, milli kimliğin oluşturulması ve geliştirilmesinde rol oynar.
- C) Tarih bilimi sayesinde, toplumunun geçmişini öğrenen kişilerin kendi milletine olan bağlılığı artar.
- D) Tarih bilimi, gelişmiş toplumlarda ulus olma bilincinin daha erken başlamasına katkı sağlar.
- E) Tarih bilimi bireylere geçmiş anlama becerisi kazandırır.

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ YAZININ İCADINDAN ÖNCE İNSAN

- “Tarih yazı ile başlar.” sözünü duymuşsunuzdur.
- Tarihçiler bu gerçekten hareketle geçmiş yazının icadını esas alarak iki ana bölüme ayırmışlardır. Yazının icadı öncesine Tarih Öncesi Çağlar, sonrasına ise Tarih Çağları adını vermişlerdir.
- Tarih öncesi dönemler devirlere ayrılırken alet yapımında kullanılan malzemeler dikkate alınmıştır.
- Tarih öncesi çağların başlangıç ve bitişleri bölgelere göre farklılık göstermektedir

A.ESKİ TAŞ ve ORTA TAŞ DÖNEMİ

- İnsanlık tarihinin en eski ve en uzun aynı zamanda en karanlık dönemi olarak kabul edilir.
- Avcılık ve toplayıcılığa dayalı göçebe bir yaşam sürdürülmüş.
- Yapılan son araştırmalar bu dönemin sonlarına doğru ateşin insan hayatını kolaylaştırmak amacıyla kullanıldığını ortaya koymuştur.
- Mağara duvarlarına günlük yaşam faaliyetlerinin çizilmesi ilk sanatsal faaliyetler olarak kabul edilmelidir.
- Ateşin kullanımı yaygınlık kazanmıştır.
- Bilgi birikiminin artması ile alet yapmayı öğrenen insan bu yeni dönemde artık mağaralardan çıkarak açık alanlarda yaptıkları kullübelerde yaşamaya başlamışlardır.

B.YENİ TAŞ NEOLİTİK DÖNEMİ

- Neolitik Çağ uzun yıllar basit tarımcı köy topluluklarının yaşadığı bir dönem olarak yorumlansa da, yakın bir zamanda görüldüğünden de karmaşık ve dinamik bir süreç olarak tanımlanmaya başlanmıştır.
- Göbeklitepe'nin kazıcısı Klaus Schmidt insanlığın gelişimini “.. önce tapınak kuruldu sonra şehir..” şeklinde özetler.
- Arpa, buğday, mercimek gibi doğada kendiliğinden yetişen tahılları ıslah edilerek ilk tarımsal faaliyetler bu dönemde başlamıştır.
- Yine bazı hayvanlar evcilleştirilerek etinden sütünden yararlanılmıştır.
- İlk köy yerleşmeleri bu dönemde ortaya çıkmıştır.
- Yine ilk defa kilden kaplar pişirilerek seramik sanatında ilerleme kaydedilmiştir.

Tarih Öncesi dönemler içerisinde Neolitik dönem yani **Cıvalı Taş Devri** oldukça önemlidir. Cıvalı taş olarak adlandırılan Neolitik Dönemde insanlar **toprakla** tanışmış tarımsal faaliyetler başlamıştır.

DİKKAT

Tarımsal faaliyetler sonucunda:

- Üretim faaliyetleri başlamış
- İhtiyaç fazlası (artı ürün) kavramı ortaya çıkmış
- Mülkiyet kavramı ortaya çıkmış
- Hukuk kuralları oluşmuş
- Ticari faaliyetler hız kazanmış
- Kalıcı mimari eserler inşa edilmiş
- Sınıflı toplum, kölelik ortaya çıkmıştır.

Anadolu'da tarih öncesi dönemleri aydınlatan merkezlerden bazıları şunlardır:

A.Çayönü



Çayönü/Diyarbakır

Diyarbakır Ergani ilçesi sınırları içerisinde yer alan bu alan Anadolu ve Güneydoğu Avrupa'da kurulan ilk köy yerleşkesi kabul edilmektedir.

MERAKLISINA

Efsaneye göre Akhilleus'un (Aşil) annesi nehir Tanrıçası Thetis oğlu Aşil'i ölümsüz yapmak için Styks nehrine batırmış fakat oğlunu suya batırırken topuğundan tuttuğu için nehrin suyu Aşil'in topuğuna değmemiş. Paris'in attığı ok ta tam Aşil'in topuğuna isabet etmiş ve Aşil bu şekilde ölmüş. Günümüzde ayağımızdaki bu noktaya Aşil tendonu denmesi işte bu nedenleymiş.

A.Çatalhöyük



Çatalhöyük/Konya

Konya'nın Çumra ilçesinde bulunan bu alan insanlık tarihinin ilk şehir yerleşmelerinden biri olarak kabul edilmektedir. Yapılan arkeolojik kazılar neticesinde bu alanda birbirine bitişik, girişleri çatıdan olan penceresiz evler bulunmuştur.

A.Göbeklitepe



Göbeklitepe/Urfa

Göbeklitepe'de yapılan kazılarda, yerleşik yaşama geçişle ilgili mevcut bilgileri alt üst edecek buluntular ortaya çıkmıştır. Göbeklitepe, M.Ö. 10.000 yani günümüzden 12.000 yıl öncesine tarihlenen Çanak-Çömleksiz Neolitik döneme ait bir inanç merkezidir.

Yapılan arkeolojik araştırmalar göstermiştir ki; Göbeklitepe Neolitik Tapınak Alanı, dönem insanların belirli zamanlarda bir araya gelerek ibadet ettikleri bir yerdir.

İnsanoğlunun tek tanrılı dinlerden önceki çok tanrılı döneme ait ilk tapınağı, M.Ö 4.000 yılına tarihlenen Malta Adası'ndaki tapınak olarak biliniyordu. Göbeklitepe Tapınağı'nın tespiti ile bu bilgiler geçerliliğini yitirmiş ve insanoğlunun ilk tapınağının günümüzden 12.000 öncesine tarihlenen "Göbeklitepe Tapınağı" olduğu bilimsel verilerle kanıtlanmıştır. Bu tespit ile birlikte arkeoloji tarihi yeniden yazılmaya başlanmıştır.

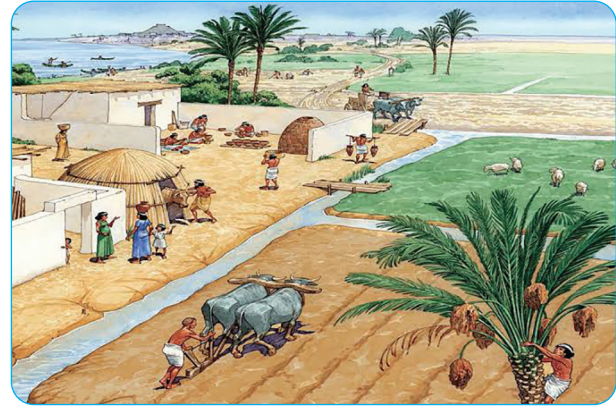
ÖRNEK 1

Çatalhöyük ve Çayönü gibi Neolitik dönem yerleşim merkezlerinin sosyal ve kültürel yapılarının aydınlatılmasında aşağıdakilerden hangisine başvurulamaz?

- A) Fırınlama teknikleri
- B) Kullanılan yazı türleri
- C) Evlerin mimari özellikleri
- D) Süsleme sanatı
- E) Silah yapım teknikleri

İLK ÇAĞ UYGARLIKLARI

Bu kısımda yazının icadından (yaklaşık MÖ 3500) Kavimler Göçü'ne (MS 375) kadar geçen süreçte kurulan belli başlı uygarlıklar ve genel özelliklerinden bahsedeceğiz.



Tarih Öncesi Dönemlerde İnsanlık Tarihi

- Tarihçilere göre "Tarih", yazının icadı ile başlar.Yazının icadı tarih için bir başlangıç kabul edilir.Bu nedenle yazının bilinmediği kullanılmadığı dönemler Tarih Öncesi Çağlar , yazının icadından sonraki dönemler ise Tarihi Çağlar olarak adlandırılmıştır.
- Yazı ilk defa Sümerler tarafından bulunduğu için (çivi veya harf yazısı) Tarihi Çağlar ilk olarak Mezopotamya'da başlar.
- Uygarlıkların yazı ile tanışmaları yazıyı kullanmaları farklı farklı zamanlarda olduğu için Tarihi Çağlara geçiş her coğrafyada aynı zamanda olmamıştır.

MERAKLISINA

İstanbul Boğazının batı dillerindeki adı olan Bosphorus'un "inek geçidi" demek olduğunu biliyor muydun?

Şöyle ki mitolojiye göre Tanrılar Tanrısı Zeus ile İo arasındaki fazla yakınlıktan rahatsız olan Zeus'un karısı Hera, durumu öğrenince Zeus İo'yu korumak amacıyla onu ineğe çevirir, lakin yine de İo Hera'nın gazabından kurtulamaz, boğazı karşıya geçer ve Mısır'a kadar kaçar.

1. MEZOPOTOMYA UYGARLIKLARI



SÜMERLER

- Mezopotamya eski çağlardan günümüze Fırat ve Dicle nehirlerinin suladığı verimli coğrafyanın adıdır. Bu özelliğinden dolayı "Bereketli Hilal" olarak da adlandırılır.
- Sümerler **site** adı verilen şehir devletleri şeklinde örgütlenmişlerdir. Bu durum siyasi birliğin merkezi yönetimin olmadığını gösterir.
- Ensi ya da patesi adı verilen rahip krallar tarafından dinsel bir anlayışla yönetilmişlerdir. (Teokratik)
- Yazıyı (çivi ya da harf yazısı) bulmaları en önemli özellikleridir. Dolayısıyla Tarihî Çağlar Mezopotamya'da başlar diyebiliriz.
- **Ziggurat** adı verilen devasa çok amaçlı yapılar yapmışlar fakat yapı malzemesi kerpiç olduğundan bu eserler günümüze kadar ulaşamamıştır.
- Tarihte bilinen ilk yazılı kanunlar olan **Urugakina Yasalarını** hazırlamışlardır.
- Urgakina Kanunları Sümer sitelerini yönetme yetkisini din adamlarının elinden alarak dinsel bir sıfatı olmayan soylulara vermiştir.
- Ay yılını esas alan takvimi hazırlamışlardır.
- Gılgamış, Tufan ve Yaradılış destanları Sümerlerin en önemli edebiyat ürünleridir.

İP UCU

Arkadaşlar toplumların yazıyı kullanması aynı zamanda olmadığı için tarihi çağlar da her yerde aynı zamanda başlamaz.

ASURLULAR

- MÖ 2. bin yılın başlarından itibaren tarih sahnesine çıkan Asurlular, Ön Asya'da derin izler bırakan önemli uygarlıklardan biridir.
- Anadolu da **Karum** adı verilen pazar yerleri kurmuşlardır.
- Tüccar bir toplum oldukları bilinmeli.
- Asurlu tüccarlar Anadolu'nun özellikle savaş ekonomisinde ihtiyaç duyulan kalay bakımından fakir olduğunu fark etmişlerdir. Ticari zeka ve girişimleri ile Anadolu'daki krallara kalay satıp kar etmişlerdir.

BABİLLER

- **Hammurabi Yasaları** Babil Kulesi ve Babil Asma Bahçeleri akla gelmeli.
- Hammurabi "**Dört İklimin Hükümdarı**" unvanını almış ve tüm mezopotamya da hakimiyet kurmuştur.
- Babil Kulesi gerek Tevrat'ta gerekse farklı toplumların mitlerinde geçen Tanrıya ulaşmak için inşa edilen yapılar benzeri bir kuledir.

AKADLAR

- Orta Doğu ve çevresinin ilk büyük imparatorluğudur.
- Tarihte bilinen ilk düzenli orduyu kurmuşlardır.
- **Akadça** zamanının diplomatik dili olarak yaygınlık kazanmıştır.
- Akadçanın çok geniş bir coğrafyada yaygın olarak kullanılması Akadların önemli ve etkili bir imparatorluk olmaları ile ilişkilendirilebilir.

ÖNEMLİ BİLGİ

Mezopotamya ve Mısır'ın aşağı-yukarı diye isimlendirilmesinde nehirlerin akış yönü dikkate alınmıştır.

ÖRNEK 2

Mezopotamya uygarlıklarından Sümerlerde tarımsal ürünlerin miktarının artması depolanma süresinde bazı zorlukların yaşanmasına neden olmuştur. Sümerler tapınaklara getirilen tarım ürünlerinin sağlıklı bir şekilde tasnifi yapabilmek amacıyla ürünler üzerine bir takım anlamları olan işaretler koymaya başlamışlardır. Bu durum ilerleyen süreçte çivi yazısının ortaya çıkmasına yol açmıştır.

Bu bilgilere dayanarak Sümerler ile ilgili;

- Yazının bulunmasında temel ihtiyaçlar belirleyici olmuştur.
- Tapınaklar ekonomik ihtiyaçlar için de kullanılmıştır.
- Ekonomik yapı Sümerlerde siyasi birliğin sağlanmasını kolaylaştırmıştır.

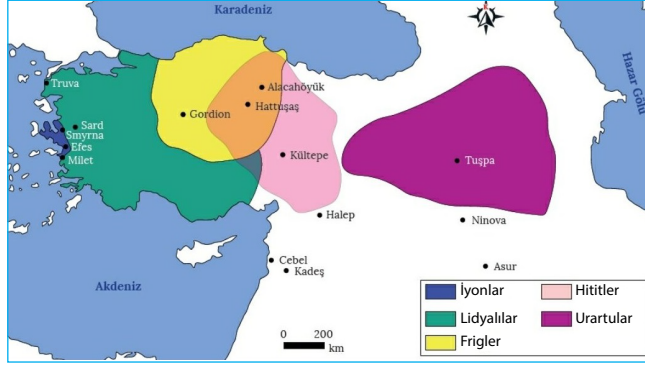
yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

MERAKLISINA

Sinoplu Diyojen tarihin gördüğü en hazır veren ve açık sözlü insanlardan biridir. Sparta'dan Atina'ya dönerken yolda karşılaştığı biri, nereden nereye diye sorunca Diyojen şöyle cevap vermiş: "erkekler diyarından, kadınlar diyarına"

2. ANADOLU UYGARLIKLARI



HİTİTLER

- Orta Anadolu'da Kızılırmak yayı etrafında yaşamışlardır
- Pankuş** adı verilen danışma meclisi önemlidir.
Danışma meclisi demek son sözü hükümdarın söylediği son kararları hükümdarın verdiği yönetim şekli demek. Tabi hükümdara bu yetkiyi Tanrı'nın verdiğine inanıldığı için tam itaat ve tam bağlılık söz konusudur.
- Anallar** adı verilen tarih yazıcılığı önemlidir.
- Neden mi, tarihte bilinen ilk objektif tarih yazılığının en bilinen örneğidir. Ayrıca Anallar ahiret inancı ile alakalıdır çünkü Tanrılara hesap verme düşüncesi Analların oluşmasında etkilidir, sorularda bu şekilde de karşına gelebilir.
- Medeni kanun alanında yasalar hazırlamışlardır.
- Kralın yanında Tavananna adlı kraliçe de ülke yönetiminde etkilidir.
- İvriz ve Yazılıkaya Kabartmaları** Hititlerden kalan en önemli sanat eserleridir.

FRİGLER

- Sakarya nehri etrafında yaşamışlardır.
- Tarımı koruma amacıyla hazırladıkları sert yasalarla bilinirler.
- Burada hatırlatmam gereken bir husus şudur sevgili arkadaşım, toplumların ekonomik faaliyetlerini yaşadıkları coğrafya doğrudan belirler ve etkiler.



LİDYALILAR

- Gediz ve menderes nehri etrafında yaşamışlardır.
- Kral yolunu** kullanarak ticaret yapmışlar.
- En önemli özellikleri **parayı** kullanan ilk toplum olmalarıdır.
- Şuna dikkat lütfen paranın bulunması ile takas yöntemi ortadan kalkmamış önemi azalmıştır.



İYONLULAR

- Kıyı ege de **Polis** adı verilen şehir devletleri şeklinde yönetilmişlerdir.
- Ege de dağların denize dik uzanması şehir devletleri şeklinde bir yönetim biçiminin ortaya çıkmasında etkilidir.
- Siyasi yapıları özgür düşünceye, coğrafi yapıları ise kültürel etki-leşime ortam hazırlamıştır.
- İyonlular Ege havzasında kurulmuş bir Anadolu uygarlığı olmasından dolayı kültürel, sosyal, sanatsal ve inanç bakımından Yunan medeniyetinin etkisi altında kalmıştır.

URARTULAR

- Doğu Anadolu'da Van gölü etrafında yaşamışlardır. (uygarlıkların genelde sulak alanlarda ortaya çıktığını unutma)
- Maden işçiliğinde ilerlemişlerdir.
- Van kalesi, sulama kanalları, oda mezarları günümüze ulaşan önemli eserlerdir.

ÖRNEK 3

Hititler; çok tanrılı din anlayışına sahiptir. Tanrılar ailesinin içinde binlerce tanrı ve tanrıça vardır. Bunların pek çoğu diğer kavimlerin dinlerinden alınmıştır. Hititlerde tanrılar tıpkı insanlar gibidir. Tanrılar da insanlar gibi yerler, içerler ve kendilerine iyi bakıldığı sürece insanlara iyilik ederler. Bir Hitit metni insanlarla tanrıları birbirleriyle kıyaslamakta ve tanrı insan ilişkilerini bey-hizmetçi ilişkisine benzetmektedir.

Bu bilgilere dayanarak,

- Hititler diğer toplumlarla kültürel etkileşim yaşamıştır.
- Teokratik bir yönetim tarzını benimsemişlerdir.
- Hitit toplumu dini inançlarında hoşgörülüdür.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) II ve III

MERAKLISINA

Roma İmparatorluğu Hristiyanlığı resmi din olarak kabul edince Pagan döneminden kalma alışkanlıklardan biri olan, Tanrı Zeus adına düzenlenen Olimpiyatlar yasaklanmış ve Yunanistan'daki ünlü Zeus heykeli İstanbul'a getirilmiş.

Yine bazı rivayetlere göre Pagan dönemden kalma ve Güneş Tanrısı Şamas adına yapılan 21 Aralık, karanlıktan kurtulma ayinleri yeni dönemde, 24-25 Aralık günü bu sefer Hz. İsa'nın doğum günü olarak kutlanılmaya başlanmıştır...

Cevap anahtarı

Föy No

2

Örnek 1

B

Örnek 2

C

Örnek 3

D



1. İleri görüşlü ve başarılı bir yönetici olan Hammurabi, ülkesine düzen ve adalet getirdi. Kuvvetli bir merkezî hükümet kurdu ve 282 davayla ilgili olarak kendisinin verdiği yargısal kararlardan oluşan bir yasa derlemesi hazırlattı. Hammurabi Yasaları olarak bilinen bu metni, büyük bir taş sütunun üzerine kazıttı. Hammurabi Yasalarıyla kişi ve toplum ayrımı getirilmiş, ilk kez borçlar hukukuna ait yasalar oluşturulmuş ve kısasa kısas ilkesi uygulanmıştır.

Bu durumun aşağıdakilerden hangisi üzerine etkili olduğu savunulabilir?

- A) Bilimsel çalışmaların hızlanması
- B) Toplumsal eşitsizliğin sona ermesi
- C) Halkın yönetime ortak olması
- D) Devletin kısa sürede yıkılması
- E) Toplumsal düzenin sağlanması

2. Urartu Dönemi'ni her yönüyle çok iyi irdelememiz gerekmektedir. Bayındırlık alanında, bölge coğrafyasını tarihte en iyi değerlendiren ulus oldukları, bıraktıkları eserlerden anlaşılmaktadır. Özellikle son dönemde elde edilen bulgularla yeni şehirler, kaleler, saraylar, bağlar, bahçeler, barajlar kurmasının yanı sıra tapınakta hizmet etmek istemeyenin çorak topraklardan taş toplayarak ekilecek alan kazandırılmasının da eşdeğer ibadet olacağı Urartu yazıtlarında belirtilmiştir.

Metne göre Urartular ile ilgili aşağıdakilerden hangisi yanlıştır?

- A) İmar faaliyetlerine önem vermişlerdir.
- B) Bölgede tarımı geliştirmişlerdir.
- C) Anadolu'nun tamamında etkin olmuşlardır.
- D) Din toplumu yönlendiren bir araç olmuştur.
- E) Sosyal devlet anlayışına önem vermişlerdir.

3. Anadolu tarihinin bininci yılından itibaren bu topraklar üzerine Orta Asya'dan savaşı ve aynı zamanda devlet kurucu bir halk olan Türkler geldi. Türkler bu topraklardaki halkları devlet bünyesinde birleştirdi, kaynaştırdı. Daha önceki hanedanlar döneminde yüksek bir kültür varlığı meydana gelmişti. Selçuklulardan önce Bizanslılar vardı. Bu temel kültürün izlerini Mezopotamya ve Babil medeniyetlerine kadar takip edebiliriz. Türkiye yarımadasının ortasında Hititler Mezopotamya kültüründen esinlenirken, Anadolu'nun kıyılarında Grek kolonileri ve medeniyeti filizleniyordu.

Bu bilgilere bakılarak;

- I. Türkler Anadolu'nun tamamında etkili bir yönetim kurmuşlardır.
- II. Türklerde teşkilatçılık gelişmiştir.
- III. Anadolu farklı kültürlerin kaynaştığı bir coğrafyadır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

4. Hititler; Anadolu'daki ilk yazılı kanunları oluşturmuşlardır. Evlenme, boşanma, miras gibi konular, bu gibi olaylarda çocukların durumu, iç güveylik, evlatlık alma, kız kaçırma olayları kanunlarla güvence altına alınmıştır.

Bu duruma göre Hitit yasaları ile ilgili aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Aile hukukuna geniş yer vermişlerdir.
- B) Sosyal hayatın düzenli işlemlerini amaçlamışlardır.
- C) En eski kanunlar Hitit ülkesinde ortaya çıkmıştır.
- D) Adalet anlayışının yerleşmesini sağlamışlardır.
- E) Aynı suça farklı cezaların verilmemesine çalışmışlardır.



5. Anadolu toprakları İÖ. II. bin yılın başlarında, birtakım beyliklere bölünmüştü. Bazı kentlerde, beyin sarayının ve yerli halkın konutlarının bulunduğu asıl yerleşmenin hemen yanında, yabancı tacirlere ayrılmış semtler vardı. “Karum” adı verilen bu ticaret kolonilerinde, Kuzey Suriye ve Mezopotamya’da gelen Asurlu tüccarlar yaşamaktaydı. Anadolu ile Mezopotamya arasında kurulan sıkı ticari ilişkiler, bu toprakların kültür tarihinde önemli gelişmelere yol açtı. Asurlu tüccarlar kendi çivi yazısı sistemlerini de getirdiler. Çok geçmeden yerli tacirler de bu sistemi uygulamaya başladı; ama Asurlu tacirlerin Anadolu’yu terk etmesiyle yazının kullanımı bir süre sekteye uğramıştır.

Bu bilgilere göre;

- I. Anadolu’da tarihi devirler Asurluların etkisiyle başlamıştır.
- II. Bu dönemde Anadolu şehir devletleri şeklinde örgütlenmiştir.
- III. Asurlular, Anadolu’da yönetici konuma gelmişlerdir.
- IV. Asurlular Anadolu kültürü içinde erimişlerdir.

ifadelerinden hangilerine ulaşılamaz?

- A) I ve II B) II ve III C) III ve IV
D) I, III ve IV E) II, III ve IV

6. Orta Asya’dan Mezopotamya’ya göç eden Sümerler, “site” adı verilen şehir devletlerinde yaşamışlardır. Her şehir devletin başında “Ensi” adı verilen krallar ve krallara yönetimde yardımcı olan danışma meclisleri bulunmaktadır. Krallar; ayrıca başrahip, başyargıç ve başkomutan ünvanlarına da sahiptir.

Bu bilgilere bakılarak Sümerler ile ilgili,

- I. Siyasi birliği sağlayamamışlardır.
- II. Yönetimde teokratik özellikler görülmektedir.
- III. Güçlü bir merkezi otoriteye sahiplerdir.

durumlarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

7. MÖ 2000 yılının son çeyreğinde Anadolu’yu ele geçiren Frigler, Doğu Avrupa’dan gelmiş kavimler birliği olarak görülme-
lidir. Onların Anadolu’ya gelişi önemli bir tarihsel olay sayılmalıdır; çünkü platoyu geçip Hititlerin anayurtlarından atılmasında etkili olan Frigler, yarımada’nın iç kesimlerini birkaç yüzyıl ellerinde tutmuşlardır. Yazık ki, Friglerin tarihi hakkında pek az bilgimiz var. VIII. yüzyılda benimsedikleri a-be-ce-yle yazdıkları çok sayıda yazıt bugün elimizde ama ne yazık ki bunlar okunabilseler de anlaşılamamaktadır. Bu nedenle Friglerin tarihinde geçen olaylardan söz eden belgeler ile bu olayların zamanını gösteren işaretleri, yazıtların dışında iki ayrı alanda aramak gerekiyor. Yunanlı yazarlar Frigler hakkında kuşaktan kuşağa aktarılan bilgileri kaydederek. Asur ve Urartu krallarının yıllıklarında da bambaşka bir bakış açısıyla, Frig yayılımının doğu sınırındaki gelişmelerden söz etmektedir.

Bu bilgilere göre Frig Uygarlığı ile ilgili;

- I. Anadolu’ya Yunan şehir devletlerinden sonra gelmişlerdir.
- II. Hititlerin Anadolu’dan atılmasında etkili olmuşlardır.
- III. Yayılmacı bir topluluk olmuşlardır.
- IV. Anadolu’ya Avrupa’dan göç etmişlerdir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) III ve IV
D) II, III ve IV E) I, II, III ve IV

8. Sümerler Irak topraklarını 1000 yıldan fazla bir zaman Akad-
larla paylaşmışlardır. Daha İsa’dan 2000 yıl öncelerinde bile, kendileri ve dilleri artık ölmüş bulunduğu halde, Sümer dili Babil mekteplerinde İsa’nın doğumuna kadar okutulmuş ve Babil mabetlerinde Sümer ilâhileri terennüm edilmişti. Babil yazısının yayılması ile Sümer dili batıya kadar yayılmış bulunuyor, Site devletin merkezindeki mekteplerde de Sümerce okutuluyordu. İkinci bin yıl ortalarında bir taraftan Babililerin yurtları, diğer taraftan Anadolu ve Mısır olmak üzere sınırlanmış bölgede de Sümerce okutuluyordu. Sümerlerin, gerek arkalarında bıraktıkları, gerekse uzak illere kadar yaydıkları eserlerde, Sümerce bilmenin şart oluşunun büyük bir dokunağı olduğunu da anmamız lâzımdır.

Bu metinden hareketle Sümerler ile ilgili kesin olarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılabilir?

- A) Dönemin en güçlü devleti olduğuna
- B) Yazıyı kullanan tek kavim olduğuna
- C) Egemenliklerini geniş alanlara yaydığına
- D) Mezopotamya, Mısır ve Anadolu’da Sümercenin eğitim dili olduğuna
- E) Sümerlerin teşkilatçı bir yapıya sahip olduğuna



1. İlk Çağ'da deniz ticareti ile uğraşan, Akdeniz'in farklı yerlerinde koloniler kuran uygarlıklar arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilemez?

- A) Roma İmparatorluğu
- B) Fenikeliler
- C) Yunanlılar
- D) Lidyalılar
- E) İyonlular

2. • Frigler, tarımı korumak için sert kanunlar hazırlamışlardır.
• Hititler, aile hukuku ile ilgili yasalar hazırlamışlardır.
• Yunanlılar, sınıf sorunları çözmek için kanunlar hazırlamışlardır.

Yukarıdaki bilgiler dikkate alındığında ilk çağ uygarlıkları ile ilgili;

- I. Çok tanrılı inanç sisteminin etkileri görülmektedir.
- II. Toplumlar ihtiyaçları doğrultusunda yasa çalışmaları yapmışlardır.
- III. Ekonomik uğraşlar hukuksal çalışmalara etki etmiştir.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) Yalnız II
- C) I ve II
- D) II ve III
- E) I, II ve III

3. Anadolu'da ileri medeniyetler kuran İyon ve Lidya uygarlıkları, Pers istilası sonucu ortadan kalkmıştır.

Perslerin Anadolu'da yaklaşık iki asır süren siyasi egemenliklerine rağmen kültürel açıdan fazla etkili olamaması aşağıdakilerden hangisiyle açıklanabilir?

- A) Kültürel etkileşimin sağlanamaması
- B) Ekonominin tarım ve ticarete dayalı olması
- C) Anadolu'da ileri bir uygarlığın olması
- D) Anadolu halkının Persleri benimsememesi
- E) Yönetimde demokratik bir tutum izlenmemesi

4. • Eridu, ur, umma, uruk gibi şehir devletleri şeklinde örgütlenmişlerdir.
• Ziggurat adı verilen tapınaklar inşa etmişlerdir.
• Ensi ve Patesi adı verilen rahip krallar tarafından yönetilmişlerdir.

Mezopotamya uygarlıklarından Sümerler ile ilgili bu bilgiler dikkate alındığında;

- I. Yerleşik yaşam biçimini benimsemişlerdir.
- II. Merkezi bir siyasal yapılanmayı sağlayamamışlardır.
- III. Sosyal yapıda sınıfsal farklılıklar vardır.

yargılarından hangilerine ulaşılabilir?

- A) Yalnız I
- B) I ve II
- C) I ve III
- D) II ve III
- E) I, II ve III

5. Konya ilinin Çumra ilçesinde yer alan Çatalhöyük, 1958 tarihinde keşfedilmiştir. Yapılan kazılar sonucunda Çatalhöyük'e ait ilk buluntular MÖ. 7400 yıllara tarihlenmektedir. Bu kazılarla birlikte ezme ve öğütme taşlarına, Kerpiç, ağaç ve kamıştan yapılan tek katlı evlere, pişmiş topraktan yapılmış damga mühürlere ve deniz kabuğundan yapılan kolyelere rastlanmıştır.

Bu bilgiler Çatalhöyük hakkında;

- I. Tarımsal faaliyetler yapılmaktadır.
- II. İhtiyaç fazlası üretim ortaya çıkmıştır.
- III. Özel mülkiyet kavramı ortaya çıkmıştır.
- IV. Başka toplumlarla ticaret yapılmıştır.

durumlarından hangilerini doğrulamaktadır?

- A) I ve II
- B) II ve III
- C) I ve III
- D) I, III ve IV
- E) I, II ve III



1.



Yukarıda verilen haritaya bakılarak, aşağıda uygarlıklardan hangisinin bu coğrafyada kurulduğu söylenemez?

- A) Asur B) Urartu C) Babil
D) Elam E) Akad

2.

I. Hititler	Dini hoşgörü ve çok tanrılı inanç sistemlerinden ötürü "Bin Tanrılı İli" olarak adlandırılmıştır.
II. Frigler	"Anal" adı verilen yıllıklara yaşadıkları olayları objektif şekilde yazmışlardır.
III. Urartular	Tarım ve hayvancılığı geliştirmek için su kanalları ve bentler inşa etmişlerdir.
IV. Lidyalılar	Kral Yolu'nda yapmış oldukları ticaret sayesinde Mezopotamya kültürünü Batı Anadolu'ya taşımışlardır.
V. İyonlar	Efes, Milet, Foça, Symra gibi site devletleri halinde yönetilmişlerdir.

İlk Çağ Uygarlıklarına ait yukarıda verilen eşleştirmelerden hangisi yanlıştır?

- A) I B) II C) III D) IV E) V

3.

Anadolu'da ilk defa hukuk kurallarını yazılı hale getiren Hititler; aile, kamu, mülkiyet, ticaret, borç, ceza vb. alanlarda kanunlar yapmışlardır. Hititlerde köle sınıfından bir kimse bedelini ödemek şartıyla özgür kalabilmiş ayrıca birçok suç fidye ödenerek affedilmiştir.

Bu durum Hititlerle ilgili;

- I. Sosyal eşitlik yoktur.
II. Medeni hukuk alanında düzenleme yapılmıştır.
III. Kölelik sistemi zamanla kaldırılmıştır.

İfadelerinden hangilerini kanıtlar niteliktedir?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) II ve III E) I, II ve III

4.

I	II
Tarih öncesi dönemleri sırasıyla yaşayan tek uygarlıktır.	Tarih boyunca birçok medeniyetin göç ve istilasına marız kalmıştır.
Sosyal sınıflaşmanın olduğu bölgede halk; rahipler, askerler, tüccarlar, zanaatkarlar, çiftçiler ve köleler olmak üzere sınıflara ayrılmıştır.	Toplum sosyal sınıflara ayrılmış, sınıflar arasında katı kuralları olduğu için toplumda milli birlik beraberlik sağlanamamıştır.
"Nom" adı verilen şehir devletleri şeklinde yaşamışlardır.	"Racalık" adı verilen küçük prenslikler yönetiminde etkili olmuşlardır.

Yukarıdaki tabloda İlk Çağ Uygarlıklarına ait bilgiler verilmiştir.

Buna göre tabloda I ve II ile gösterilen yerlere aşağıdakilerden hangisi getirilmelidir?

I.	II.
A) Sümer	Hint
B) Mısır	Hint
C) Hint	Sümer
D) Mısır	Pers
E) Hint	Sümer

İNSANLIĞIN İLK DÖNEMLERİ

3. MISIR UYGARLIĞI



Mısır Piramitleri

- Mısır uygarlığı coğrafyası gereği özgün bir uygarlıktır. Yani kapalı bir toplum özelliği gösterir.
- Nil nehri, Kızıldeniz ve Akdeniz Mısır'a hayat veren sulardır. Mısır'da takvim alanında, matematik ve geometri alanında çalışmaların yapılmasında Nil nehri ve tarımsal faaliyetler doğrudan etkili olmuştur.
- Önceleri **Nom** adı verilen şehir devletleri daha sonra ise Firavunlar dönemi yani mutlak monarşik bir yapı egemen olmuştur.
- Hititlerle yaptıkları savaşlardan sonra tarihte bilinen ilk yazılı antlaşma olan, **Kadeş Antlaşması**'ni imzalamışlardır.
- Tanrı-İlah anlayışı görülür. Bu durum Mısır'da hukuk alanındaki çalışmaları olumsuz etkilemiştir. Yani devleti yöneten Tanrı Kral olunca ayrıca kanuna kurala veya yasalara ihtiyaç duymamışlar.
- Ayrıca Mısır Uygarlığı denilince, piramitler, mumyacılık, astronomi, tıp, eczacılık, takvim alanında öncü bir uygarlık olduğu akla gelmelidir. Tarih boyunca nerede ise tüm medeniyetlerin izleri zamana yenilirken, tek bir medeniyet bu durumu yenmeyi başardı. Mısırlılar, günümüzde arkeologların ve tarihçilerin zamanda yolculuk yapabildiğini sağlayan tek medeniyettir. Bilim insanlarına binlerce yıldır çölün ortasında duran ve bozulmamış mezar odalarını defin eşyalarını ve hayat hikayelerini bırakmışlardır.

NOT

Mısırlılar Nil Nehrinin taşma zamanlarını tespit etmek amacıyla gök cisimlerini gözlemlemişler ve bu gözlemler sonucunda ulaştıkları bilgilerle tarım faaliyetlerini belli bir düzene oturtmayı başarmışlardır.

ÖRNEK 1

Tarih öğretmeni Mehmet Bey; Mısır Uygarlığı'nın işlendiği derste öğrencilerine Mısır coğrafyasıyla ilgili aşağıdaki bilgileri vermiştir.

"Mısır, etrafı doğal engellerle çevrili bir bölgedir. Çöllerle kaplı bu coğrafyada güçlü bir medeniyet kurulmasının en önemli nedeni Nil Nehri'nin burada olması ve bölgeye can vermesidir. Nil Nehri'nin denize dökülmesine göre Mısır, yukarı ve aşağı mısır olmak üzere ikiye ayrılmıştır."

Buna göre Mısır coğrafyasıyla ilgili olarak,

- İstila ve saldırılara karşı korunaklıdır.
- Özgün bir kültüre sahiptir.
- Kolonilicikte ilerleme göstermişlerdir.

yorumlarından hangileri yapılamaz?

- A) Yalnız I B) Yalnız II C) Yalnız III
D) I ve III E) II ve III

4. EGE MEDENİYETLERİ



YUNAN UYGARLIĞI

- Polis adı verilen şehir devletleri şeklinde yönetilmişlerdir.
- Demokratik yönetim şeklinin ilk örnekleri Yunan Uygarlığı'nda görülür.
- Zeus adına Olympos dağı eteklerinde düzenlenen Olimpiyatlar siyasi birliğin olmadığı Yunanistan da kültürel birliğin olmasını sağlamıştır.
- Anti Yunan toplumunda çok tanrılı inanç sistemi egemendir. İnanç sisteminin merkezinde "12 Tanrı" olarak adlandırılan Olympos tanrıları yer alır.

- Batı Anadolu'nun Pers egemenliğine girmesi ile buradaki bilginler ve sanatçılar Yunanistan'a göç etmiş böylece Yunanistan'da felsefe, mimarlık ve heykelticilik mükemmelliğe ulaşmıştır.
- Tarım alanlarının azlığı Yunanlıları **Kolonizliğe** yöneltmiştir.
- **Dragon**
- **Solon** → yasaları özellikle sınıfsal sorunları çözmek amacıyla hazırlanmış yasalardır.
- **Klistenes**

GİRİT UYGARLIĞI

- Knossos Sarayı ve Hera Tapınağı önemlidir.
- Kolonizlikte, denizcilikte ilerlemiş bir uygarlıktır.

MİKEN UYGARLIĞI

- Boğazlara hâkim olmak amacıyla Troia'lılarla yaptıkları **Truva Savaşları** önemlidir.
- Homeros'un Truva Savaşları'nı anlatan meşhur eseri İlyada ve Odyssea eseri de bu döneme aittir.

ÖRNEK 2

Yunanlılarda toplum sınıflara ayrılmıştı ve sınıflar arasında eşitsizlik vardı. Yönetim şekli asillerin üstünlüğüne dayalı demokrasiydi. Ama bu herkesin ihtiyacına cevap vermiyordu. Solon, borç yüzünden doğan köleliği kaldırdı, halkı kazançlarına göre sınıflara ayırdı. Klistenes ise; Asillerin seçtiği Dört Yüzler Meclisi yerine, halkın seçtiği Beş Yüzler Meclisi'ni kurdu. Zenginlikten doğan sınıf farklarını kaldırdı.

Yalnızca bu bilgilere bakılarak aşağıdakilerden hangisine ulaşılamaz?

- A) Sınıfsal çatışmalar önlenmeye çalışılmıştır.
- B) Sınıflar arası ayrılıklar devam etmektedir.
- C) Köle ticaretine son verilmiştir.
- D) Halkın iradesi yönetime yansımıştır.
- E) Toplumlar arası eşitlik istekleri artmıştır.

İSKENDER UYGARLIĞI

- Persleri yenilgiye uğratarak Pers tehdidine son vermişlerdir.
- Büyük İskender'i Anadolu, Mezopotamya, Mısır, İran ve Hindistan'ı içine alan ünlü Asya Seferi ile hatırlamalıyız.
- Uzun yıllar devam eden bu seferler neticesinde Batı-Doğu kültürlerinin etkileşimi ile ortaya çıkan senteze "**HELLENİZM**" denir.

MERAKLISINA

Eski Mısırın meşhur Tanrı ve Tanrıçalarından bazıları şunlardır; Osiris, Horus, Sis, Ra, Amon, Maat, Bast ve Aton'dur...

PERSLER

- MÖ. 6. yy da İran'da ortaya çıkan Persler, Asya, Anadolu, Mısır ve Kıbrıs'ı içine alan geniş bir hakimiyet alanı kurmuşlardır.
- Merkezi otoriteye önem vermişler çok güçlü ve düzenli bir ordu kurmuşlardır.
- Pers Kralı Darius ülkeyi **Satraplık** adı verilen eyaletlere ayırmış ve merkezden atanan Satrap adı verilen valilerce yönetmiştir.
- Perslerdeki Satraplıkları Yunanlıların Polis adı verilen şehir devletleri birbirinden farklıdır. Perslerdeki merkeze bağlı eyaletlerdir, Yunanlılarda ki Polisler ise birbirinden bağımsız minik devletler gibidir.
- Zerdüş inancını benimsemişlerdir. Ateş gede adı verilen tapınaklar yapmışlar ve ateşe tapmışlardır.
- Ticari faaliyetlerde ilerlemişler ve **Kral Yolu**nu inşa etmişlerdir.

FENİKELİLER

- Lübnan ve çevresinde yaşamış ilk çağın **Kolonizlik** anlamında en başarılı uygarlığıdır.
- Gemi yapımında kullanılan sedir ağacının bol olduğu coğrafyada yaşamaları sayesinde gemicilikte ilerlemişlerdir.
- Deniz ticareti ile uğraşan Fenikeliler, yazmayı kolaylaştırmak amacıyla tarihin bilinen ilk harf yazısı olan "**Fenike Alfabesini**" oluşturmuşlardır. 22 harften oluşan bu alfabeye İyonlular, Romalılar ve Yunanlılar da eklemeler yaparak günümüz Latin Alfabesinin oluşmasını sağlamışlardır.

İBRANİLER

- Farklı anlamları olmakla birlikte Hz. İbrahim den dolayı bu isimle anılırlar.
- Hz. Musa'ya inandıkları için Musevi olarak adlandırılmışlardır.
- Tarihte tek tanrılı dine inanan ilk toplum olarak bilinirler.
- İbraniler hukuk sistemlerini Yahudiğe ve Tevrate dayandırmışlardır. Tanrı Yehova tarafından Hz. Musa'ya gönderilen "On Emir" önemlidir.
- Hz. Süleyman zamanında inşa edilen ve günümüze sadece bir parça duvarı kalan **Süleyman Tapınağı** en önemli eserleridir.
- MÖ 586'da Babil Kralı Nabukadnezar Yahudileri yaşadıkları coğrafyadan sürmüş ve meşhur Süleyman Tapınağını da yıkmıştır.

MERAKLISINA

Bir güzellik yarışması sonucu Aphrodite sözünü tutar ve sonunda güzeller güzeli Helen, Paris'e deliler gibi aşık olur. Ancak ortada halledilmesi gereken "ufak" bir sorun vardır...

Helen, savaşçı bir ülke olarak nam salan Sparta Kralı Menelaos'un karısıdır... Bunun üzerine Paris Spartaya gider ve Helen'i kaçırıp babasının krallığına götürür. Böylece Spartalılar ile Trualılar arasında işte o meşhur Truva Savaşı başlar...

ÇİN



Çin Seddi

- Çin Asya'nın en doğusunda yer alan önemli bir coğrafya ve önemli bir ilk çağ uygarlığıdır.
- Türk akınlarına karşı MÖ 214'te Çin Seddi olarak bilinen savunma duvarını yapmışlardır.
- Barut, Pusula, Mürekkep, Matbaa, Kâğıt ve Porselen Çin'den dünyaya yayılmıştır.
- Konfüçyüs, Taoizm ve Budizm inançları önemli ve yaygındır.

HİNT

- Hint medeniyeti İndus ve Ganj ırmakları etrafında oluşmuş bir uygarlıktır.
- İlk çağda **Kast** adı verilen en katı sınıflı toplum yapısı Hindistan'da görülmüştür.
- Sık sık istilaya uğramaları bölgede siyasi birliğin kurulmasını zorlaştırmıştır.
- Şimdi dikkat bu durum Hindistan coğrafyasında çok farklı milletlerden toplulukların yaşaması ile yani o coğrafyanın sosyal yapısı ile alakalıdır.



"Geldim, Gördüm, Yendim"

ROMA



Roma İmparatorluğu

- İtalya'nın bilinen ilk siyasi oluşumunun Anadolu'dan göç eden Etrüskler tarafından gerçekleştirildiği bilinmektedir.
- Roma tarihinde sırasıyla Krallık, Cumhuriyet ve İmparatorluk rejimleri görülmüştür.
- Roma'da sınıfsal mücadelelerin en bilineni Patricilerle, Plepler arasında yaşanan mücadeledir.
- Romalılar bulundukları coğrafyanın konumu sayesinde tüm Akdeniz'e hakim olmuşlardır.
- **12 levha yasaları** sınıfsal sorunlara çözüm amacıyla hazırlanmıştır.
- Roma tarihinin en önemli olaylarından biri de şüphesiz **Hristiyanlık** inancının ortaya çıkmasıdır.
- Pagan Roma toplumunda Hz. İsa'nın ortaya çıkması ve tevhid inancını esas alan tek Allah inancına dayanan Hristiyanlık dinini yaymaya çalışması tepki ile karşılanmış bu durum ilk Hristiyanların farklı bölgelere göç etmelerine yol açmıştır.
- Hristiyanlık başlangıçta Roma topraklarında sert biçimde yasaklanmış, uzun bir zaman sonra ise **Milano Fermanı (313)** ile Hristiyanlık inancı Roma topraklarında serbest bırakılmış sonrasında ise devletin resmi dini haline gelmiştir.
- Roma imparatorluğu İlk ve Ortaçağın şüphesiz en önemli imparatorluğudur.
- Devlet yönetimi, şehircilik, hukuk ve askerlik alanında oldukça gelişmiştir.
- M.S IV. yüzyılda Kavimler Göçünün etkisiyle zayıflayan İmparatorluk önce ikiye ayrılmış Batı Roma İmparatorluğu 476'da, Doğu Roma İmparatorluğu ise 1453'te tarih sahnesinden silinmiştir.

MERAKLISINA

Bodrumlu (Halikarnasos) Herodot dünya tarihinin ilk araştırmacı tarihçisi olarak kabul edilir.

Romalı ünlü hukukçu ve devlet adamı Cicerone tarafından "Pater Historia" yani tarihin babası olarak isimlendirilmiştir.

Mutlakiyet

Devletin sahip olduğu temel güç ve yetkilerin tek kişide toplandığı yönetim biçimidir.

Meşrutiyet

Hükümdarların veya kralların, seçilmiş temsilcilerden oluşan bir meclis ve hükümetle ülkeyi yönetmesidir.

Cumhuriyet

Egemenliğin halka ait olduğu, çoğunluğun genelin yararını gözettiği yönetim biçimidir.

Monarşi

Gücün tek kişide toplandığı, tek kişinin genelin yararını gözettiği yönetim biçimidir.

Oligarşi

Azınlığın sınıfsal çıkarlarını gözetken, siyasal gücün belli bir zümrenin elinde bulunduğu yönetim şeklidir.

Ariktokrasi

İktidarın, yönetim erkinin soylu imtiyazlı sınıfın elinde olduğu yönetim biçimidir.

**NOT**

Şehir devletlerine;

- ☞ Sümerlerde Site
 - ☞ Mısırdaki Nom
 - ☞ Yunanlılarda Polis
- adı verilir.

ÖRNEK 3

İlk Çağ Uygarlıkları'nda;

- Sümerler; ensi ya da patesi adı verilen rahip-krallar tarafından yönetilmiştir.
- Şehinşah adı verilen Pers kralları, Tanrı Ahvramazda'nın yeryüzündeki temsilcileri olarak kabul edilmiştir.
- Pers Kralı Kiras, Babil'i fethettiği zaman kendisini Babil'in Tanrısı Marduk'un varisi olarak ilan etmiştir.

Bu bilgilere bakılarak İlk Çağ Uygarlıklarında kralların, yönetim gücünü aşağıdakilerden hangisine dayandığı söylenebilir?

- A) Teokrasi B) Meşrutiyet C) Aristokrasi
D) Monarşi E) Oligarşi

NOT

Tarih boyunca toplumlar hayat tarzları, sanat anlayışları, ekonomik faaliyetleri, beslenme şekilleri ve giyim kuşamlarıyla başka toplumlardan ayrılmıştır. Bu farklılaşmanın en önemli nedeni yaşanan coğrafyadır.

Buzul Çağı'nın yaşandığı dönemlerde üretim için gerekli coğrafi şartlar olmadığından insanlar avcılık ve toplayıcılıkla besleniyorlardı. Avcılık yorucu, tehlikeli ve her zaman olumlu sonuç almanın mümkün olmadığı zorlu bir uğraştı. Toplayıcılık ise avcılığa göre daha kolay olmakla birlikte yeterli bir beslenme yöntemi değildi. Bu nedenle buzulların erimesiyle birlikte besin üretimi amacıyla yerleşik hayata geçilmeye başlandı.

MERAKLISINA

Cesar canını kurtarmak için senetörlerle dövüşmeye hazırdı. Kendisine yaklaşan bir adamı fark edince gözlerine inanamadı. Shakespeare'in ölümsüz sorusunun aksine Cesar, son sözlerini Brutus'un kulağına Yunanca fısıldadı:

"sen de mi çocuğum?"

Cevap anahtarı

Föy No

3

Örnek 1

C

Örnek 2

B

Örnek 3

B